

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

**FORMUŁA OD 2015
(„NOWA MATURA”)**

**FILOZOFIA
POZIOM ROZSZERZONY**

**ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MFI-R1**

MAJ 2016

Uwaga: akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji [...]. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy [...] filozoficzne. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych [...]. Zdający prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	I. 3. Problematyka epistemologiczna w filozofii starożytnej. Zdający: 3) [...] przeprowadza analizę i interpretację co najmniej jednego z następujących tekstów: a) Platon, <i>Menon</i> (fragment) [...]. I.4. Problematyka etyczna w filozofii starożytnej. Zdający: [...] 2) rekonstruuje i porównuje klasyczne stanowiska etyczne, rekonstruuje wspierające je argumenty (intelektualizm etyczny Sokratesa [...]).

Schemat punktowania

2 p. – za podanie nazwy stanowiska (intelektualizm etyczny) oraz poprawne sformułowanie tezy.

1 p. – za podanie nazwy stanowiska (intelektualizm etyczny) lub poprawne sformułowanie tezy.

0 p. – za odpowiedzi błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Nazwa: intelektualizm etyczny.

Przykładowe sformułowania tezy:

- Wiedza o dobru jest wystarczającym warunkiem cnoty (bycia dobrym).
- Wiedza moralna jest koniecznym i wystarczającym warunkiem dobrego działania.

Zadanie 1.2. (0–1)

III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych [...]. Zdający prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	V. Umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów filozoficznych. Zdający: 1. rekonstruuje zawarte w tekście problemy, tezy i argumenty.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C.

Zadanie 1.3. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający [...] odróżnia tezy od założeń i argumentów. II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający prawidłowo rekonstruuje poznane argumenty; [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	IV. Umiejętności logiczne. Zdający: 2. stosuje metodę zerojedynkową do rozstrzygnięcia prostych schematów rachunku zdań (np. $(p \rightarrow q) \wedge \neg q \rightarrow \neg p$); 3. odróżnia przesłanki i wniosek w rozumowaniu i potrafi wskazać przesłankę, która nie jest wyrażona wprost.

Schemat punktowania

- 2 p. – za poprawny zapis implikacji oraz napisanie zdania, które logicznie wynika z koniunkcji powyższej implikacji oraz pierwszego jej członu.
1 p. – za poprawny zapis implikacji lub napisanie zdania, które logicznie wynika z koniunkcji powyższej implikacji oraz pierwszego jej członu.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

- a) $p \rightarrow q$
b) cnoty można się nauczyć (q)

Zadanie 1.4. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający [...] odróżnia tezy od założeń i argumentów. II. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń prawidłowo rekonstruuje poznane argumenty; [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	IV. Umiejętności logiczne. Zdający: 3. odróżnia przesłanki i wniosek w rozumowaniu i potrafi wskazać przesłankę, która nie jest wyrażona wprost.

Schemat punktowania

- 2 p. – za poprawne sformułowanie przesłanki oraz wniosku.
1 p. – za poprawne sformułowanie przesłanki lub wniosku.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Przesłanka druga: Jednak nieprawda, że istnieje „jakieś dobro oddzielnie od wiedzy”.
Wniosek: Zatem cnota jest wiedzą (nieprawda, że cnota nie jest wiedzą).

Zadanie 1.5. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji [...]. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy [...] filozoficzne. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych [...]. Zdający prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	I. 3. Problematyka epistemologiczna w filozofii starożytnej. Zdający: 3) [...] przeprowadza analizę i interpretację co najmniej jednego z następujących tekstów: a) Platon, <i>Menon</i> (fragment) [...]. V. Umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów filozoficznych. Zdający: 1. rekonstruuje zawarte w tekście problemy, tezy i argumenty.

Schemat punktowania

2 p. – za poprawną odpowiedź wraz z uzasadnieniem.

1 p. – za poprawną odpowiedź lub za uzasadnienie.

0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

Przykładowe rozwiązanie

Nie, zdaniem Sokratesa cechy takie jak męstwo lub hojność nie zawsze są cnotami. Jest tak, ponieważ stają się one cnotami tylko dzięki rozsądkowi, który nimi kieruje (np. bez rozsądku męstwo przestaje być cnotą, a staje się zuchwałością).

Zadanie 1.6. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne; rozumie filozoficzne rozwiązania tych problemów i wspierające je argumenty; rozumie argumenty wysuwane przeciwko poszczególnym tezom. II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający formułuje podstawowe pytania (problemy) oraz tezy filozoficzne, [...] porównuje różne rozwiązania tego samego problemu; [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	I. 4. Problematyka etyczna w filozofii starożytnej. Zdający: 1) rekonstruuje tezy i argumenty w sporze między obiektywizmem a relatywizmem etycznym (spór Sokratesa z sofistami); 2) rekonstruuje i porównuje klasyczne stanowiska etyczne, rekonstruuje wspierające je argumenty (intelektualizm etyczny Sokratesa, [...] etyka stoicka). II. 4. Problematyka etyczna w filozofii nowożytnej. Zdający: 1) rekonstruuje i porównuje koncepcje moralnej oceny czynów, rekonstruuje wspierające je argumenty (etyka D. Hume'a, kantowska etyka obowiązku, utilitaryzm J.S. Milla).

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B.

Zadanie 1.7. (0–1)

III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych [...]. Zdający rekonstruuje problemy zawarte w tekście.	I. 3. Problematyka epistemologiczna w filozofii starożytnej. Zdający: 1) rekonstruuje i porównuje główne stanowiska w sporze o źródła poznania i kryteria prawdy, rekonstruuje wspierające je argumenty ([...] aprioryzm Platona i teoria anamnezy [...]). IV. Umiejętności logiczne. Zdający: 1. w poprawny sposób wykonuje operacje definiowania [...].

Schemat punktowania

1 p. – za poprawne wyjaśnienie terminu.

0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Anamneza polega na przypominaniu sobie idei przez duszę (umysł), który poznał je przed uwięzieniem w ciele.

Zadanie 1.8. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne; rozumie filozoficzne rozwiązania tych problemów i wspierające je argumenty [...].	I. 2. Problematyka ontologiczna w filozofii starożytnej. Zdający: 1) rekonstruuje i porównuje różne rozwiązania problemu tożsamości i zmienności bytu, rekonstruuje wspierające je argumenty ([...] wieczne idee Platona [...]). 3. Problematyka epistemologiczna w filozofii starożytnej. Zdający: 1) rekonstruuje i porównuje główne stanowiska w sporze o źródła poznania i kryteria prawdy, rekonstruuje wspierające je argumenty ([...] aprioryzm Platona i teoria anamnezy [...]).

Schemat punktowania

1 p. – za podanie dwóch cech idei.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Niematerialność, wieczność, niezmienność, doskonałość, konieczność, ogólność, inteligibilność.

Zadanie 1.9. (0–4)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne; rozumie filozoficzne rozwiązania tych problemów i wspierające je argumenty [...]. II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający formułuje podstawowe pytania (problemy) oraz tezy filozoficzne, [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	II. 2. Problematyka ontologiczna w filozofii XVII i XVIII w. Zdający: 2) prezentuje problem stosunku ciała i umysłu, rekonstruuje i porównuje jego różne rozwiązania, rekonstruuje wspierające je argumenty (dualizm psychofizyczny R. Descartesa, teoria podwójnego aspektu B. Spinozy, D. Hume’a krytyka idei jaźni, naturalizm J. La Mettrie’ego). 6. Problematyka filozofii człowieka w filozofii nowożytnej. Zdający: 1) rekonstruuje i porównuje wybrane koncepcje człowieka w filozofii nowożytnej (B. Pascala wizja kondycji ludzkiej, A. Schopenhauera filozofia woli życia, S. Kierkegaarda filozofia egzystencji, F. Nietzschego filozofia woli mocy).

Schemat punktowania

Po 1 p. – za:

- wyjaśnienie dualizmu
- podanie przedstawiciela dualizmu
- wyjaśnienie spirytualizmu
- podanie przedstawiciela spirytualizmu.

0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. Dualizm

Wyjaśnienie: Człowiek składa się z dwóch substancji: duszy i ciała (w terminologii Kartezjusza: res cogitans i res extensa).

Przedstawiciel: R. Descartes (Kartezjusz).

2. Spirytualizm

Wyjaśnienie: Człowiek jest wyłącznie duszą (umysłem, substancją niematerialną).

Przedstawiciel: G. Berkeley.

Zadanie 1.10. (0–6)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne; rozumie filozoficzne rozwiązania tych problemów i wspierające je argumenty [...]. II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający formułuje podstawowe pytania (problemy) oraz tezy filozoficzne, [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	II. 1. Problematyka epistemologiczna w filozofii XVII i XVIII w. Zdający: 3) rekonstruuje i porównuje epistemologiczne stanowiska empirystów, rekonstruuje wspierające je argumenty (J. Locke’a koncepcja tabula rasa, radykalizacja empiryzmu u G. Berkeleya, empiryzm D. Hume’a i jego sceptyczne konsekwencje). III. 1. Problematyka epistemologiczna i problematyka z zakresu filozofii nauki w myśli XX w. Zdający: 1) rekonstruuje i porównuje wybrane stanowiska w dwudziestowiecznej epistemologii, rekonstruuje wspierające je argumenty (pragmatyzm W. Jamesa i jego związek z koncepcją człowieka jako aktora a nie widza, intuicjonizm H. Bergsona [...]).

Schemat punktowania

2 p. – za poprawne podanie czterech tradycji/kierunków/myślicieli (dwie tradycje starożytne i dwie nowożytne lub współczesne).

1 p. – za poprawne podanie trzech tradycji/kierunków/myślicieli (dwie tradycje starożytne i dwie nowożytne lub współczesne).

0 p. – za podanie jednej lub dwóch tradycji/kierunków/myślicieli.

oraz

Po 1 p. – za poprawne podanie jednego argumentu z punktu widzenia określonej tradycji (łącznie 4 p.).

0 p. – za odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Uwaga: Punkt za dany argument może być przyznany tylko pod warunkiem podania odpowiedniej tradycji.

Przykładowe rozwiązanie

Tradycje starożytne

1.

a) Szkoła/kierunek/myśliciel:

np. sofisci, sceptycy, Arystoteles

b) Argument:

np.:

- Sceptycy nie zgodziliby się z Platonem, twierdząc, że żadna wiedza (w tym oparta na rozumie) nie jest możliwa dla człowieka.
- Sofisci nie zgodziliby się z Platonem, twierdząc, że wszelkie poznanie jest względne (subiektywne).
- Arystoteles nie zgodziłby się z Platonem, twierdząc, że jednym ze źródeł poznania są zmysły.

Tradycje nowożytne lub współczesne

a) Szkoła/kierunek/myśliciel

np.: empiryści, Kant, pragmatyści

b) Argument, np.:

- Empiryści nie zgodziliby się z Platonem, dowodząc, że wiedza pochodzi z doświadczenia.
- Kant nie zgodziłby się z Platonem, twierdząc, że jednym ze źródeł poznania są zmysły.
- Pragmatyści nie zgodziliby się z Platonem, twierdząc, że wiedza jest efektem praktyki (zdanie jest prawdziwe, gdy zastosowane w praktyce przynosi korzyść).

Zadanie 2. (0–3)

II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający formułuje podstawowe pytania (problemy) oraz tezy filozoficzne, [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	I. 1. Klasyczna koncepcja filozofii. Zdający: 1) wyróżnia podstawowe dyscypliny filozoficzne, które wywodzą się z filozofii klasycznej: ontologię, epistemologię, logikę, etykę, filozofię polityki i estetykę. 2. Problematyka ontologiczna w filozofii starożytnej. Zdający: 1) rekonstruuje i porównuje różne rozwiązania problemu tożsamości i zmienności bytu, rekonstruuje wspierające je argumenty ([...] teoria aktu i możliwości Arystotelesa). 4. Problematyka etyczna w filozofii starożytnej. Zdający: 2) rekonstruuje i porównuje klasyczne stanowiska etyczne, rekonstruuje wspierające je argumenty ([...] etyka cnót Arystotelesa [...]).

Schemat punktowania

3 p. – za podanie trzech różnych tez.

2 p. – za podanie dwóch różnych tez.

1 p. – za podanie jednej tezy.

0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

Przykładowe rozwiązanie

a) teza z zakresu metafizyki (ontologii): Substancja składa się z materii i formy.

b) teza z zakresu epistemologii: Źródłem poznania są zarówno zmysły, jak i rozum.

c) teza z zakresu etyki: Cnota polega na złotym środku pomiędzy skrajnościami.

Zadanie 3. (0–25)

Wymagania ogólne

II. Tworzenie wypowiedzi

Zdający formułuje podstawowe pytania (problemy) oraz tezy filozoficzne; porównuje różne rozwiązania tego samego problemu; jasno prezentuje własne stanowisko [...]; popiera je rzetelną argumentacją oraz przykładami; prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi [...].

Kryteria oceniania wypracowania z filozofii

Kryterium		Punktacja	Max. liczba punktów		
I Sformułowanie stanowiska	Jasne sformułowanie stanowiska (tezy lub hipotezy), które lokuje się w problematyce pracy.	3	25		
	Stanowisko lokuje się w problematyce pracy, ale jest sformułowane nieprecyzyjnie.	2			
	Niejednoznaczny związek między stanowiskiem a problematyką pracy lub brak stanowiska, a jedynie kontekst wskazuje na przekonania zdającego.	1			
II Uzasadnienie stanowiska	a) Adekwatne	Uzasadnienie jest bezpośrednio odniesione do stanowiska (wszystkie argumenty wiążą się ze stanowiskiem i przyjętym sposobem rozwiązania problemu).	3	18	
		Luźny związek uzasadnienia ze stanowiskiem – zdający dostarcza argumentów w sprawie drugorzędnych elementów przyjętego rozwiązania problemu.	1		
	b) Trafne	Uzasadnienie poprawne zawierające argumenty za przyjętym rozwiązaniem problemu i przeciw przyjętemu rozwiązaniu – kontrargumenty (argumenty zgodne oraz logicznie poprawne za przyjętym rozwiązaniem problemu i przeciw przyjętemu rozwiązaniu).	4		3
		Odwołania do wiedzy nie zawierają błędów rzeczowych i logicznych.	3		
		Uzasadnienie na ogół poprawne zawierające argumenty za przyjętym rozwiązaniem problemu i przeciw przyjętemu rozwiązaniu (poprawne oraz na ogół logiczne). Nieliczne usterki rzeczowe i jeden błąd logiczny.	2		
		Na ogół poprawne argumenty tylko za przyjętym rozwiązaniem problemu . Nieliczne usterki rzeczowe i jeden błąd logiczny.	1		
c) Poglębione	Argumenty błędne. Rozumowanie zawiera sądy wzajemnie sprzeczne, zawiera rozumowania <i>non sequitur</i> . Liczne błędy rzeczowe (w tym rażące) i logiczne.	4	4		
	Rozbudowana argumentacja i kontrargumentacja. Zdający posługuje się więcej niż 1 argumentem za swoim stanowiskiem i więcej niż 1 argumentem podważającym stanowisko; rozpatruje problem z więcej niż 1 punktu widzenia). Argumenty są ważkie (istotne), ich	4			

		wprowadzenie uzasadnione jest przez zdającego. Swobodne posługiwanie się wiedzą i terminologią filozoficzną.		
		Argumentacja zrównoważona – zdający posługuje się przynajmniej 1 ważkim argumentem i 1 kontrargumentem. Uzasadnienie argumentacji wystarczające dla zrozumienia stanowiska zdającego. Sporadyczne użycie pojęć filozoficznych.	3	
		Argumentacja wąska – zdający przywołuje jedynie argumenty, a brak kontrargumentów lub odwrotnie. Uzasadnienie argumentacji ogólne.	2	
		Pojedyncze użycie pojęć filozoficznych lub ich brak.		
		Argumentacja wąska –zdający przywołuje jedynie argumenty, a brak kontrargumentów lub odwrotnie. Argumenty lub kontrargumenty nieistotne (drugorzędne). Uzasadnienie powierzchowne (infantylnie).	1	
	d) Krytyczne	Uzasadnienie obejmuje analizę krytyczną argumentów i kontrargumentów, zdający rozważa racje przemawiające na rzecz danych argumentów i uzasadnia wprowadzenie kontrargumentów.	4	4
		Analiza krytyczna obecna, ale w stopniu niewystarczającym, np. bez uzasadnienia kontrargumentacji.	2	
	e) Nawiązania do innych dziedzin kultury	Zdający swobodnie nawiązuje/wykazuje związek między filozofią a innymi dziedzinami kultury (literaturą, sztuką).	3	3
		Zdający w niewielkim stopniu nawiązuje do innych dziedzin kultury.	2	
III	Kompozycja pracy	Poprawna i przejrzysta kompozycja pracy – wyodrębnione i konsekwentnie uporządkowane części pracy niezbędne do jasnego sformułowania i uzasadnienia stanowiska.	2	2
		Zaburzenia w kompozycji pracy.	1	
IV	Poprawność językowa	Praca napisana językiem komunikatywnym i na ogół poprawnym pod względem składniowym, leksykalnym, frazeologicznym, fleksyjnym, ortograficznym i interpunkcyjnym.	2	2
		Praca napisana językiem w większości komunikatywnym. Występują błędy fleksyjne, leksykalne, frazeologiczne, ortograficzne i interpunkcyjne.	1	